

Sundhedshus med BØRNEhjørne

Oplæg til Helsingør Byråd fra Selskabet Mødre- og Børnehjælpen i Helsingør

Vision

BØRNEhjørnet i Helsingørs nye sundhedshus er blandt Danmarks bedste sundhedstilbud til børnefamilier. Husets renommé og tilbud er med til at tiltrække og fastholde børnefamilier i Helsingør.

BØRNEhjørnet tilbyder – lige som sundhedshuset i øvrigt – både behandling og rådgivning, også i form af foredrag, kurser, leg og arrangementer, der fremmer brugernes sundhed, udvikling og netværk.

Baggrund

Selskabet Mødre- og Børnehjælpen har siden 1941 været en nyskabende og ansvarlig social front- og medspiller for Helsingør Kommune. Vi har drevet fødehjem, børneinstitutioner, handicapboliger og andre særlige tilbud, og hertil kommer oplysende og engagerende virksomhed i pagt med tidernes skiftende behov.

Regionens beslutning om at lukke Helsingør Hospital og oprette et sundhedshus sammen med kommunen fordrer generel nytænkning, og vi har en række forslag, som vi gerne vil hjælpe med at få gennemført.

Siden efteråret 2011 har en lille arbejdsgruppe udfordret dagens tilbud til fødende kvinder og børnefamilier. Gruppen har samlet informationer med to formål: At afdække og perspektivere mangler, ønsker og ideer hos brugere og behandlere på tværs. Og at bidrage konstruktivt til udviklingen af det nye sundhedshus.

Med dette oplæg fremlægger vi konklusionerne med en tro på, at de er nyttige i arbejdet med det kommende sundhedshus i Helsingør. Vi deltager gerne aktivt i realiseringen.

Helsingør den januar 2013

Jytte Mejnholt
formand

INDHOLD

En god start i livet til ALLE	3
Tal, myter og fornemmelser	3
Fødselsforberedelse	4
Afstanden til hospitalet	5
Fødegang og barselshotel	6
Udskrivning, vagttelefon og de første hjemmebesøg	6
Sundhedsplejens tilbud	7
De fysiske rammer – og et spændende indhold	8
Inspiration til det videre arbejde	9
Arbejdsgruppen	9

En god start i livet til ALLE

Lige som Sundhedshuset er for alle borgere, er BØRNEhjørnet for alle børnefamilier. Men arbejdsgruppen har haft særligt fokus på de mest udsatte børn og forældre - og på de svageste (eller manglende) led i kæden af tilbud, der skal sikre en god fødselsoplevelse og en god opvækst for børnene.

Samtidig har vi tilladt os at have høje ambitioner. Vi peger på, hvordan Helsingør med begrænsede resurser kan skille sig ud som et særlig godt sted at få børn. Over de senere år er fødselstallet i Helsingør Kommune faldet fra cirka 700 til cirka 500 fødsler om året.

Både jordemødre og sundhedsplejersker spotter bedst de særligt udsatte familier i den direkte personlige kontakt ved konsultationer og hjemmebesøg. Åbne tilbud bliver især brugt af de resursestærke. Typisk deltager dem med de største behov for støtte kun, hvis de kan komme lige ind fra gaden – uden tidsbestilling, registrering og kontrol.

Helsingør har relativt mange unge uden uddannelse – 20-30 procent – og en del får børn tidligt. De møder mange fordomme, men mange af dem er ansvarlige og klarer sig fint med en smule ekstra støtte, der bekræfter dem i, at de godt kan selv.

Men mange unge mødre ved meget lidt om krop og barnepleje, så de dropper let at amme, fordi det ikke passer ind i deres liv, og fordi de mangler rollemønstre, der ammer. De har brug for hjælp til at lære at tilsidesætte sig selv for barnets behov.

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at man ammer børnene i mindst et år, men de fleste ammer kun 4-6 måneder, og nogle giver op allerede når de forlader sygehuset.

Åbne tilbud fungerer som et attraktivt velfærdsgode, der er med til at give tilfredse skatteydere. At give alle børn og forældre en god start i livet kræver resurser til individuel personlig kontakt.

Tal, myter og fornemmelser

Vores ønske var oprindeligt blot at undersøge de lokale forhold i debatten om ambulante fødsler og hyppige genindlæggelser – og på den baggrund at synliggøre status quo og søge indflydelse på udviklingen og på indretningen af det kommende sundhedshus i Helsingør.

Tidligere var de fleste mødre indlagt 5-6 dage og blev frarådet at tage hjem før. I dag er de fødende kun indlagt 1-2 døgn første gang, 2 døgn efter kejsersnit og kun 4-6 timer 2. gang og ved senere fødsler. Er det virkelig godt nok?

Det mente vi ikke ud fra egne oplevelser, men hvad siger de unge selv?

En statistik for hele regionen viser, at halvdelen af alle fødsler er førstegangsfødsler, og heraf er der komplikationer ved lidt over halvdelen. Hver fjerde eller femte føder ved kejsersnit. Jordemødrene forsikrer, at man ikke bliver sendt hurtigt hjem, hvis der er problemer.

I Jylland har ambulante fødsler længe været normalt, og en analyse fra Region Hovedstaden viser meget udbredt tilfredshed hos de unge forældre. Det med at ligge i sengen i flere dage – og hygge sig på en firesengsstue – hører fortiden til. De fleste har gode boligforhold, og fædre tager fri i forbindelse med fødslen. Vi er påviseligt i en ny tid med nye forventninger – det handler ikke kun om besparelser.

Men tal er taknemmelige – hvad siger de forældre, der ikke blev spurgt? Gennem Helsingør Dagblad har vi efterlyst aktuelle fødselsoplevelser, men kun én meldte sig med en dramatisk fødsel på en parkeringsplads – og også hun tog hjem efter nogle timer på fødegangen. Andre, som vi selv opsøgte, havde været lidt bekymrede og følt sig presset til at tage hurtigt hjem - men så var det alligevel rart at komme hjem.

Hillerød er regionens mindste og mest populære fødested med meget få genindlæggelser på grund af ammeproblemer og lignende, og vi har ikke fundet belæg for at anfægte analysens høje tilfredshedsgrad.

Region Hovedstaden har en fødeplan, som indebærer løbende forbedringer, og jordemødrene, fødegangen og sundhedsplejen i Helsingør har tilsammen et meget omfattende tilbud og beredskab. Et BØRNEhjørne i sundhedshuset kan synliggøre og optimere hele paletten af tilbud og indsatser, så flere får glæde af dem – ofte uden ekstra resurseforbrug.

I de følgende afsnit gennemgår vi dagens tilbud med fokus på de områder, hvor der stadig er plads til forbedringer – og runder af med forslag til indretning af sundhedshusets BØRNEhjørne.

Fødselsforberedelse

Jordemoderkonsultationerne foregår i dag på Helsingør Hospital og vil også være i det nye sundhedshus. Ud over undersøgelser og samtaler får kvinderne udleveret en folder og en mappe med individuelt informationsmateriale om hele forløbet med graviditet, fødsel og barsel.

Alle gravide og deres mænd får tilbudt tre orienteringsmøder om henholdsvis graviditet, fødsel og barsel. Det foregår på Hillerød Hospital i et lokale med plads til 100. Mange deltager kun en gang eller to, eller de kommer slet ikke.

Jordemødrene har et stærkt ønske om at kunne genindføre lokal fødselsforberedelse i mindre grupper. Det blev sparet væk for 7-8 år siden.

Det er ikke nok at flytte foredragene til Helsingør, for der er et stort behov for både oplysning, dialog og netværk. Mange unge kvinder kører sig selv i et stramt program og ved meget lidt om deres krop. Det har betydning for både graviditet, fødsel, amning og forståelse for barnets behov, forklarer jordemødrene.

Der findes i dag kun enkelte kurser i fødselsforberedelse i privat regi, blandt andet hos en lokal babyudstørsforretning.

BØRNEhjørnet kan lægge rammer til både private og offentlige kurser og foredrag som et naturligt supplement til graviditetsundersøgelserne. Fødselsforberedelsen bør – som tidligere – omfatte både information, dialog og fysiske øvelser.

Afstanden til hospitalet

Der er 22 km fra fx Vapnagård til Hillerød Hospital og næsten dobbelt så langt i kilometer til Gentofte, Bispebjerg, Herlev eller Rigshospitalet. Men på grund af motorvejen kan man i store dele af døgnet komme til de københavnske hospitaler på cirka en halv time.

Ifølge ruteplanen på nettet tager det 21 minutter at køre fra Vapnagård til Hillerød Hospital – mod 5 minutter til det snart lukkede Helsingør Hospital og ned til Sundhedshuset i Murergade. Disse beregninger tager ikke højde for myldretiderne og manglen på parkeringspladser, når man når frem. Der er for nylig bevilget 12 mio. kroner til udvidet parkering i Hillerød.

I Helsingør Kommune har under 60 procent af familierne rådighed over en bil. Det er færre end nogen anden nordsjællandsk kommune – i Gribskov har 70-75 procent bil.

Gratis transport med ambulance blev sparet væk for mange år siden, men personalet på fødegangen kan bestille en, når de vurderer, at det er nødvendigt. I særlige tilfælde kan kvinder uden netværk og med meget dårlig økonomi få et forhåndstilsagn om transport til fødestedet.

Vi har ikke forholdt os til konsekvenserne af den længere afstand efter lukningen af fødeafdelingen i Helsingør. Afstandene betyder også mindre for familierne, når moderen ikke er indlagt i flere dage. Alligevel mener vi, at der må være et øget behov for at instruere forældrene i at kunne håndtere en akut situation ude i trafikken. Lige som vi efterlyser løsninger på, at flytningen af flere skadestuefunktioner har både praktiske og økonomiske omkostninger for familierne.

Fødegang og barselshotel

De ambulante fødsler har fået os til at overveje behovet for et barselshotel med ro til at hvile ud. Det findes nogle steder i landet og kunne i princippet bare være nogle ekstra stuer på hospitalet – eller i sundhedshuset.

Jordemødrene advarer imod at bruge resurserne forkert: Mor og barn kan blive på fødegangen, hvis de selv og personalet skønner, at der er brug for det. Ellers er det bedre at komme hjem.

Nye ekstra resurser bør i stedet prioriteres til de førstegangsfødende, som i dag kun er to døgn på hospitalet, før de sendes hjem. Det er stadig sådan, at mælken løber til på 3. dagen, og 4. dagen er tudedag. Det er også en grund til at genindføre fødselsforberedelsen i grupper, hvor der er tid til at snakke ud om ammestuehistorier, bekymringer og erfaringer.

Vi støtter jordemødrenes ønske om at kunne tilbyde et tredje døgn til de førstegangsfødende – selv om nogle hellere vil hjem. Vi har ikke arbejdet videre med ideen om et barselshotel.

Udskrivning, vagttelefon og de første hjemmebesøg

Jordemødrene taler fødslen igennem med forældrene i timerne lige efter og hjælper med at lægge barnet til brystet. Derefter er fleregangsfødende i princippet klar til at tage hjem.

Fødeafdelingen giver besked til den kommunale sundhedstjeneste på fax den dag, forældrene bliver udskrevet. I Helsingør Kommune bliver forældrene normalt ringet op allerede samme dag, de kommer hjem, for at aftale det første besøg af sundhedsplejersken dagen efter. I andre kommuner kan der gå flere dage.

Jordemødrene tager nu på hjemmebesøg et par dage efter for at samle op på forældrenes spørgsmål og få amningen godt i gang. Ved samme lejlighed tager de blodprøve i hælen. I flere år har forældrene selv skullet køre til Hillerød for at få det gjort.

Efter hjemmebesøget ”overdrager” jordemoderen familien til sundhedsplejersken, der som regel allerede har været på besøg. Men om aftenen og i weekenden kan forældrene ikke komme i kontakt med sundhedsplejerskerne, da der kun er telefontid om formiddagen på hverdage. I stedet kan de dog stadig bruge fødegangens vagttelefon eller Akutlinjen.

Sundhedsplejerskerne vil gerne lave en udvidet telefonvagt, der dækker hele dagen og aftenen alle ugens dage. Det kan måske kombineres med andre lokale vagtordninger.

Jordemødrene foreslår, at der bliver frit valg mellem hjemmebesøg og en samtale i det lokale sundhedshus. Det er meget resursekrævende at køre rundt.

Sundhedsplejens tilbud

I Helsingør Kommune får mødrene 5-6 hjemmebesøg i barselsperioden. Det er færre end hidtil – i 2011 blev det sidste besøg ved 12 mdr. samt et hjemmebesøg inden den første fødsel sparet væk, og forvaltningen har bragt yderligere et hjemmebesøg i spil som en mulighed for besparelse fra 2013. Danmark er det eneste land i verden, hvor sundhedsplejerskerne tager ud til familierne. Det er til gengæld så indgroet og populært, at næsten ingen siger nej tak.

Ud over hjemmebesøgene holder sundhedsplejerskerne åbent hus en gang om ugen på Kulturværftet og Gl. Vapnagård – en gang om måneden med temadebatter. Det er meget populært og rammer bredt, da det ikke kræver tilmelding og registrering.

Sundhedsplejerskerne sætter mødregrupper i gang, hvorefter de klarer sig selv. Kulturværftet arrangerer også en fædredag, og andre åbne tilbud uden for behandlersystemet som babysvømning og babysalmesang er også med til at bringe de nye familier sammen.

Sundhedsplejerskerne har særlige grupper for unge under 23 år og forældre med for tidligt fødte børn, foruden grupper med psykologer til fødselsdepressioner.

Siden januar 2011 har Sundhedsplejen været en del af Helsingør Kommunes tværfaglige samarbejde i Center for Børn, Unge og Familier. Dette samarbejde opererer så tæt på børnene og familierne som muligt, og der er en vis bekymring for regionens udmeldinger om, at Sundhedsplejen og jordemødrene kan flytte sammen i det nye sundhedshus. De vil komme ud til familierne, ikke omvendt, og problemer skal tackles, hvor børnene i forvejen er.

”Tidlig indsats” er et handlingsprogram, som både jordemødrene og sundhedsplejen bruger til at spotte og hjælpe gravide og mødre med særlige behov for støtte. Nogle prøver at dække over deres problemer, så det først er ved hjemmebesøgene, behovet bliver afdækket. For denne gruppe af mødre er der ingen begrænsning på antallet af hjemmebesøg.

I Familiehuset i Bjergegade er der åben konsultation hos psykologer en aften om ugen.

Vi blev overraskede over hvor mange tilbud der er – og blev mindet om at det især er de mest resursestærke der bruger dem. Flere kan være med, hvis de bliver ”markedsført” bedre.

Sundhedsplejerskerne advarer kraftigt imod flere nedskæringer i hjemmebesøgene. De vil tværtimod gerne gøre et mere opsøgende arbejde over for fx indvandrer mødre.

Vi overvejer selv et initiativ, der kan bringe adoptivforældre sammen lokalt, lige som vi gerne støtter flere initiativer for småbørnsfædre. Gerne en "Fars legestue" til de lidt vildere tumlelege.

De fysiske rammer – og et spændende indhold

For 70 år siden overtog Selskabet Mødre- og Børnehjælpen den gamle banegård på Trækbanen under navnet Børnegården.

Ud over børneinstitutioner var der lægeundersøgelser, bespisning, tøjreparationer, kurser og foredrag primært for socialt dårligt stillede mødre, og det var byens spidser, der påtog sig denne opgave, som manglede i den offentlige service.

I 2012 og årene frem vil vi gerne hjælpe med at indrette og drive et BØRNEhjørne i sundhedshuset som et fuldt moderne tilbud i pagt med både regionens og kommunens forebyggende sundhedsindsats.

Vores forslag er pladskrævende, men ikke urealistisk, idet vi forudsætter, at andre også kan bruge faciliteterne, lige som nogle af klinikkerne kan behandle både børn og voksne.

Der vil ideelt set være brug for:

- *Sal til 50 personer til foredrag, gymnastik, fødselsforberedelse og leg*
- *Stort siderum med plads til barnevogne, puslepladser og leg*
- *Åbent tekøkken / venterum / café med ammeområde*
- *Klinikker til jordemødre, sundhedsplejersker, børnelæge, fysioterapi, kiropraktik, psykolog, diætisk (og madkursus for forældre) samt familierådgivning*
- *Genbrugsmarked for børnetøj.*

En central placering i byen er ideel, men jo bedre indhold, jo mindre betydning har måske beliggenheden. BØRNEhjørnet behøver ikke fysisk at ligge sammen med skadestue og lægevagt – det kan også være et børnehus for sig selv eller i tilknytning til eksisterende klinikker.

Inspiration til det videre arbejde

APA - Afspændingspædagogernes Aftenskole ved Nordhavn st. Gode lokaler!

Horsenssundhedshus.dk – ingen sundhedsplejersker, men ellers fantastisk.

www. Jordemoderhuset.dk

Vi gør også opmærksom på projekt "Familie med Hjerte" under Fonden for Socialt Ansvar. Det stort anlagte projekt skal klæde førstegangsførelse på til at blive gode forældre med gode børn, der ikke bliver resursekrævende som unge og voksne. Pilotprojektet kører i Holstebro Kommune i samarbejde med Region Midtjylland.

Jordemoderhuset i Badstuestræde i København

Jordemoder Bente Buch skriver:

"Jeg var i byen (Kbh.) forleden, og kom forbi "Jordemoderhuset" i Badstuestræde. Da jeg gav mig til kende som jordemoder blev jeg straks inviteret indenfor og fik en guidet tour i et meget hyggeligt og lækkert hus. Konceptet er, at man kan få (købe) alle slags ydelser indenfor jordemodervæsen, graviditetsfysioterapi og -massage, fødselsforberedelse, efterfødselskurser, amnehjælp o.m.a. Alt til kontant afregning, dog nu med tilskud fra "danmark".

Det var et dejligt og imødekommende hus, som måske kunne være til inspiration for os. Jeg har ikke meget forstand på, hvad Mø&Bø kan, men der er helt sikkert brug for et sted, hvor man kan få ydelser i forbindelse med graviditet, fødsel og tiden med småbørn. Gerne med en hel eller delvis (der kan Mø/Bø måske komme ind) brugerbetaling, da det erfaringsmæssigt forpligter lidt mere.

Arbejdsgruppen

- Pernille Hermann, journalist og tovholder
- Bente Frellesen, bestyrelsesmedlem i selskabet Mødre- og Børnehjælpen
- Annette Hansen, sundhedsplejerske i Helsingør
- Bente Buch, jordemoder i Hillerød og Helsingør
- Bente Holm Bredmose, sygeplejerske på fødeafdelingen i Hillerød
- Bente Larsen, pædagog
- Grit Stenderup, privatpraktiserende sundhedsplejerske
- Line Alber, skolepsykolog
- Pia Stærmoser, gymnasielærer

Tak for hjælp og godt samarbejde til chefjordemoder Katrine Hornum-Stentz og ledende sundhedsplejerske Jane Tanghøj. Begge har haft rapporten til kommentering.